Ч. 73 (11.041). Львів, субота 2. квітня 1927. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

На шляху до стабілізації.

Львів, 1. квітня 1927.

Поважні невдачі англійської політики на Далекому Сході найшли відгомін і в польській столиці над Вислою. Не даром один з польських „експертів“ від дипломатії кн. Януш Радзівіл звязував перед двома тижнями на зїзді „правіци народовей“ в Кракові дальший розвиток польської закордонної політики з ходом подій у Китаю. Польща залежить нині дуже на заключенні пакту про неагресію зі СРСР.

Досі було так, що ініціятиву в цій справі мали в своїх руках все більшовики. Від них кількакратно виходили пропозиції до кожної з прибалтійських держав а також до Польщі в справі пакту про взаїмний ненапад. Тому, що тих пропозицій звичайно ніхто серіозно під увагу не брав, то в політичному світі вкорінилася думка про те, що радянські дипльомати роблять такі пропозиції тільки для демонстрації. Одначе на ділі так воно ніколи не було, бо ніяка держава в Европі не відчуває так сильно потреби мира як СРСР. Літа воєнного комунізму, горожанських воєн, наступів ген. білих армій, а потім лихоліття голоду — все це виснажило та зруйнувало всю територію і все населення СРСР цілковито. Щоби довести до господарської відбудови державу, щоби закріпити в ній свою владу, щоби загоїти всі страшні рани революційного лихоліття — на це потребують більшовики миру. А тому їх мирові пропозиції останніх часів, тобто пропоновані ними окремі пакти про неагресію слід вважати не тільки актами демонстрації, але й актами, що випливають з життя, актами необхідними, неминучими, подиктованими невмолимою льогікою обставин і внутрішніх подій. Для внутрішньої консолідації як політичної такі господарської потребує СРСР миру.

Більше або менше залежні від великодержав, а в першій мірі від Англії північно-західні сусіди СРСР (більшовики звуть їх „лімітрофами“) все дрижали зі страху перед замахом СРСР на їхню незалежність і тому віддавали себе цілковито під високий протекторат „сильних“ цього „міра“ та виконували безсастережно їхню волю. Боялися вони не лише фізичного конфлікту, але ще більше повені комуністичної агітації, якою засипали „лімітрофів“ агенти третього інтернаціоналу. Найбільшою силою на західних границях СРСР споміж усіх сусідів була і є Польща. Вона то й намагалася використати незавидне положення маленьких прибалтійських сусідів СРСР на те, щоби розтягнути там свої впливи, ввійти з ними в ближчий контакт і що важніше, в оборонних перед більшовицькою небезпекою шлях створити мілітарний союз. При тому Польща вважала і нині вважає себе немовби мандаткою Ліґи Націй на Сході Европи. Цяйшовши до такого союзу, вона могла б тім лекше виконати місію миротворця на Сході Европи, нормуючи в імени своїм і маленьких своїх посестер мирні взаємини з більшовиками. На жаль ця роля Польщі не вдалася. Литва була першою, що зуживала всеї енергії, щоби спаралізувати в зародку польські заходи. Німеччина їй у тому посередньо і безпосередньо помагала. Та не спали і більшовики. Вони теж зужили всіх можливих засобів, щоби до бльоку „лімітрофів“ з Польщею не допустити. Не зважаючи на підтримку такої польської політики Англією, вона всеж провалилася далеко скорше ніж англійська політика на Далекому Сході.

І коли досі ініціятива в справі заключування пакту про неагресію між СРСР і Польщею виходила все з Москви, то тепер вона вийшла від Польщі. Ізольована в міжнародніх відносинах останніми часами Польща мусіла почати поважні заходи для асекурації своїх кордонів. Німецько французське зближення, зріст протипольських настроїв у Німеччині, охолодження симпатій до Польщі у Франції, а накінець відновлення 19. березня ц. р. французсько більшовицьких переговорів разом з китайськими невдачами Англії пхнули Польщу на шлях пошуканки шляхів до заключення пакту про неагресію зі СРСР. Підготовляв їх фактично теперішній польський посол у Москві Патек таки на московському а також і на харківському терені, про що широко писала радянська преса, друкуючи великі розмови з ним на ту тему, а що тоді старанно промовчувала польська преса.

Вчора писали ми, що заключення такого пакту незвичайно важке, важке хочби з уваги на більшовицькі застереження. Колиж Польща всеж таки робить зусилля для його реалізації, то видно, що міжнародня констеляція до того її примушує. І не тільки вона, примушують Польщу до того і внутрішні відносини. Орган відомого москвофіла Ст. Ґрабського львівське „Слово Польске“ пише про це так:

„Заключити з ними (більшовиками!) пакт про неаґресію на умовах, що не колідували б з нашою приналежністю до Ліґи Націй, а рівночасно нищити безоглядно комунізм не лише нищенням комуністичних „ячейок,“ але також лікуванням самого джерела недуги, тобто загальним скріпленням матеріяльних і моральних сил народу.“

Загально відома річ, що всі канібалістичні ідеольоги зі „Сл. Польского“ все розуміють під комуністами також усі славянські національні меншости в Польщі, а тому вони повитають усяку стабілізацію своїх східних границь на те, щоби ті меншости знищити. Того самого хочуть і теперішні т. зв. санаційні польські правителі. Ріжниця між ними і їх реакційними попередниками тільки в тому, що коли Ґрабські хочуть знищити всіх „комуністів“ відразу, то „санатори“ розкладають цю роботу на довший протяг часу. І тому для одних і для других стабілізація на східних кордонах під теперішню пору необхідна.

Коли неактуальною стала нова виправа на Київ, коли на задній плян відійшла наслідком невмолимого ходу подій ідея польської васальної держави чи радше кольонії на правобережжі Дніпра, бельведерські політики мусіли подумати над закріпленням бодай того, що є, у відношенні до нас — новочасного Андрусова тобто Риги.

У СРСР розвязана, вправді в комуністичному дусі, але всеж розвязана національна проблєма. Там усі нації, навіть польська меншість мають змогу користати з власної школи, мають змогу користуватися не тільки в приватнім, але й правно-публичнім життї власною мовою, а в Польщі якраз навпаки. Тут навіть національні назви „українець“ і „український“ нетерпимі. А про школу, науку та інші потреби національних меншостей і говорити не приходиться. Їх нищать і викорінюють рафінованими способами при допомозі законодавства. Ясно, що на тзв. східних „кресах“ з дня на день збільшується запальний матеріял. Щоби його ліквідувати та гасити, на те треба почувати себе безпечним, треба мати забезпечений бодай невеличкий протяг часу від усяких воєнних несподіванок. Викорінювати та нищити національні меншости мирно далеко лекше чим серед хуртовини, бо в хуртовині екстермінаційні засоби можуть принести цілком суперечні сподіванням наслідки. Ось одна з причин, що пхає нинішніх „санаторів“ на шлях заходів біля стабілізації теперішнього *status quo* на Сході Европи. Та є ще інші причини, що хоч і випливають з попереднього, то всеж вони відмінної категорії. Краківський „Час“ зве їх по імени. Пакт про неагресію „дав би нам — пише він — деякий зиск на фінансових торгах, де побоювання перед польсько-більшовицькою війною все ще покутує“.

Без пакту про неагресію зі СРСР Польща не булаб у силі занятися не тільки пляновим нищенням та проковтуванням небезпечних для неї славянських меншостей, але й консолідуванням себе в економічній та фінансовій ділянках. Звідси то й у Польщі так богато шуму з приводу перших кроків на шляху до стабілізації, хоч не знати ще, чи вони взагалі увінчаються якимнебудь успіхом, звідси то й та автореклама останніх днів для мирових тенденцій „санаційного“ уряду. Самозрозуміло, що спричинена евентуальним заключенням пакту переходова стабілізація східних границь Польщі принеслаб нам у дарунку нові польські методи гнету, екстермінації та насильства. Та це для нас не таке страшне, бо стабілізація може нас лише примусити до тим більшої консолідації наших власних національних сил і подвоїти нашу відпорність на всі ворожі затії.

В. М.

„Невидна рука“.

На марґінесі закриття соймової сесії.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 26. березня 1927.

У минулу і тиждню упала на сойм знову тінь „невидної руки“. Не йшла вона безумовно від пана Бартеля, дарма, що так якось утерлося, що з кожною його появою на соймовій трибуні присутні на салі посли прочувають передсмак якоїсь неприємної несподіванки (кажуть люде злобні, що таке саме почування мають при виступах нього міністра і його власні товариші на урядовій лавці!) Цим разом під адресою пана Бартеля справді ніхто не ремствував: було вже занадто ясно, що п. Бартель тут ні при чім і що його скромна роля при відчитуванні розпорядження президента про закриття сойму була однаково скромною — при вирішуванні справи. Та справа була (і є) богато глибша і поважніша, аби могла бути рішена без виразного висловлення волі того, якому приписують, щоправда, чимало таких речей, про які він сам довідується лише згодом з ґазет, та без якого проте не діється нині у Польщі нічого, що лише має справжнє державне значіння.

Про закриття сесії в дні поладнання буджету казалося уже богато раніш, (про це й писалося у нас). — і тому згадане президентське розпорядження не повинно було нікого заскочити. Воно то так, а всеж: коли в четвер в полудне у соймових кульоарах вирипула довга постать полковника Бека і зараз потім рознеслася вістка, що він приїхав „запросити“ марш. Ратая до Бельведеру, то повіяло зразу духом, який стільки разів віяв по вул. Вейській від минулорічного травня. У розпалі кулюарових коншахтів чи комісійних сварок забувається, бувало, „хто ми і де ми“, а в таких моментах відразу пригадується: що поза суверенним соймом є у Варшаві людина, перед якою уся соймова суверенність залазить у найдальший куток. Пригадується стара, стільки разів перемелена, а проте все актуальна характеристика нинішнього сойму та значіння його декоративної ролі. І починається знову стара балачка на стару вже тему, яка, дасть Біг, ще нераз помолодшає: сойм та уряд.

Немає двох думок, що зачинення сесії вяжеться тісно з перманентним від близько року конфліктом поміж соймом і урядом. Ніхто теж не мав ані на мить найменших сумнівів, що арґумент, закомунікований марш. Пілсудським п. Ратаєві у Бельведері, на оправдання акту закриття сесії що, що мовляв, треба назовні зазначити окремішність буджетової сесії, — це лише чемна фраза з дипльоматичного словника, фраза, придумана для збереження зовнішніх парляментарних форм при ненарушности дотеперішнього внутрішньо-диктаторського змісту. (Ось сьогодні „Курер Польскі“, солідний орґан лодзьких промисловців з Познанським на чолі, пише у передовиці п. н. „Птахи на відлеті“ буквально: „... нинішній уряд бажає зберегти внутрішню диктаторську свободу рухів при втриманні всіх зовнішніх парляментарних виглядів...“). І тому теж усім стало ясно, що закриття сесії по суті є ще одною манifестацією залежности сойму від уряду, і ще щось більше: пляновим ходом у відношенні до сойму, з метою покермувати на будуче його долею так, аби знову обмежити фактично можність праці для нього. Це одна сторінка медалі, зпоза якої одначе вилазить друга, не менше правдива і не менше парадоксальна: систематична політика уряду гальванізувати цей сойм і одночасно разпорав валити його по лобі до стану повного приголомшення.

Отож саме таким ударом й був останній крок уряду. Кермував ним такий рахунок: сойм хоче насилу полагодити ще три справи — закон про збори, самоврядування та зміну виборчої ординації. Тимчасом уряд має сам право декретувати приписи про збори; щодо самоврядування, то з огляду на всякі можливі причини, виявлені віцеміністром Ярошинським в „Епоці“ (головно: неможність переведення самоуправних виборів літом чи осінню ц. р., (себто одночасно або майже одночасно з виборами до сойму), це справа неактуальна; а зміни ординації виборчої розсварений сойм усе одно не ухвалить, — на віщож у такому разі гаяти на дурно час? І з такого рахунку вилазить недвозначно шило з мішка: чи не краще дати урядові уповноваження ще й у справах самоврядування і виборчої ординації? А що воно так, то вказують на це всякі дивні познаки на самому соймовому те

рені, які мимохіть наводять на думку, що подіями на цьому терені кермує якась „невидна рука“. Це торкається між іншим і названих, найважніших у вмираючому соймі справ. Посол Путек, що мабуть здобув собі безсмертність своїм бодрим головуванням в адміністраційній комісії, нараз почав виявляти дивну повільність, аж марш. Ратай уважав видно потрібним перенятн ініціятиву в поштовхуванні і пропиханні комісії. У тій же комісії пепеси, буцім то страшенно огірчені на уряд і залякані маревом можливих декретів уряду „моральної санації“, гірших за найгірші компромісові реакційно-соціялістичні соймові зліпки, — увесь час ішли рука об руку зі своїми союзниками, аж раптом тепер зноровилися і виявляють невидане зрозуміння інтересів неіснуючих раньше „меншостей“. Те саме торкається страшенно опозиційного, ба непримирного становища цілої польської лівиці (головно ППС і „Визволеня“) у розмовах з правицею над зміною ординації. Чи справді маємо тут до діла лише з приготовлюванням агітаційних аргументів для будучих виборів чи може зі слухняністю — „невидній руці“ і підготовлюванням ґрунту під явне домагання поширення повновластей?

Є зрештою ще й інші познаки присутности „невидної руки“ у соймі, дарма, що вже в іншому напрямку. Пригадаймо внесення „Визволеня“ про вотум недовіря міністрам Незабітовському і Мейштовичеві. В уряді сидить пан Медзінський, який щомісяць піднімає свою посольську ґажу з листи „Визволеня“; „Визволенє“ поруч із трьохчленним „Клюбом Праці“ і химерним та не дуже серіозним „Стронніцтвом Хлопским“ є головною підпорою уряду — і враз.. недовіря? Щоправда, це недовіря торкалося лише двох міністрів, відомих реакціонерів, постатей ненависних цілій польській демократії, а всеж — — чи зважилося би на такий внесок „Визволенє“, як би не мало якоїсь запоруки, що воно не викличе „вгорі“ невдоволення? І чи взагалі само „Визволенє“ булоб прийшло на таку ідею? Голосування ендеції „проти“ цього внесення і пояснення, яке дала потім варшавська „двогрошуфка“ („Газ. Пор. Варш.“), чому ендеки підтримали цим разом уряд („ми мовляв, не такі дурні, аби не орієнтуватися у закулісових ходах...“) дало достаточну відповідь на всі ті сумніви щодо самостійности акції лівих партійних клюбів на соймовому терені, сяк або так потрібної для „гори“.

Наприкінці їхнього животіння щораз виразніше кермує ними „невидна рука“ і чим ближче кінця, тим важче вона налягає. Нині вже закинено спори „стояти“ чи „сидіти“ і при відчитуванню президентського розпорядження про закриття сесії усі посли і самі міністри спокійненько сиділи. Вже всі зрозуміли, що гра йде поважніша. Але вона ще не закінчена. І хоча правдиво зауважили часописи („Наш Пшеґльонд“ з 26. ц. м.), що в той день панував у соймі пригноблюючий настрій легковаження, байдужности та інерції, соймова саля переживе ще цікаві моменти. Може й небогато їх буде, а проте будуть ще дуже голосні. „Записана сторінка“ кличе під адресою сойму „Глос Правди“ і не залишає йому навіть „марґінесу“ для ухвалення закону про збори, не то про самоврядування чи виборчу ординацію. Можливо, що пан Стпічинський каже правду. Але нам здається, що він завеликий оптиміст, коли вірить, що вмираючий сойм не буде бодай боротися за той „марґінес“ і що ця боротьба не прийме ще бурливих форм. Нам здається теж, що й „невидна рука“ небогато тут поможе і вона — ще раз покажеться.

І. Кедрин.

Стрімголов.

„Es ist mehr als ein Verbrechen, — es ist eine Dummheit“.

Дрібна подія, якої тереном двома наворотами була вул. Третього Мая у Львові, демонстраційні спроби під чехословацьким конзулятом, нині виросла вже до апокаліптичних розмірів. Польська преса і пропаґанда постаралася використати легкодушні піжмурки кількох гуртків здезорієнтованої молоді, щоби збити для себе політичний капітал, а можливо найбільшу шкоду принести українській справі. На основі поширених польською пропаґандою наскрізь невірних, видуманих, виссаних з пальця побрехеньок різномовна преса чехословацької республики розписується про вибиті у чехословацькому конзуляті вікна, про гори каміння і т. і., а краківський „Іл. Курєр Цодзєнни“ в ч. 89 з 31. березня, донедавна найбільш чехожерний орган, поміщує ілюстрацію під богатомовним написом: *„Демонстрації українців перед чеським конзулятом у Львові.“*

Приглядаючись цій пресовій вакханалії, в якій чергується чеське обурення з польською радістю, два почування, що можуть обєднати проти нас чехів і поляків, годиться ствердити, що ініціятори демонстраційних спроб під чехословацьким конзулятом (якщо виключити момент зручної провокації, особливо щодо недільної демонстраційної спроби) поповнили щось більше як злочин, бо крайну дурницю.

Здаючи собі справу зі шкідливости наслідків цих безвідповідальних піжмурків негайно після першої демонстраційної спроби, заняли ми різко осуджуюче становище в статті „На манівцях“. Коли нас зі своєю пропаґандистично-настроєною, капіталізуючою цю глупоту безвідповідальних чинників акцією випередила польська преса (від „Слов-а Польск-ого“ починаючи і на пілсудчиківськім „Глос-і Правд-и“ та пепесівській пресі кінчаючи), то тільки тому, що наш орган не появляється в неділі і свята, а саме тоді припадала неділя.

Коли ще раз повертаємо до цеї справи, то вважаємо потрібним зазначити, що *ніодна з українських політичних партій*, а головно Українське Нац. Демократичне Обєднання, ніодна з відповідальних організацій *не має нічого спільного з цими демонстраційними спробами.* Заступаючись за нашими закарпатськими братами й осуджуючи поведінку покидьків чеської бюрократії в річевих оглядах і дописах, навіть допускаючи висунення цеї справи в річевій площині на вічевому терені, ми далекі від того, щоби звертати вістря обурення проти чеського народу і його представників. Очевидно, польські інсинуації, немов то ми перелякані наслідками чеської „неласки“, робимо якийсь відворот, не мае ніяких основ, бо наша реакція наступила безпосередньо після першої несподіваної демонстраційної спроби.

Очевидно, в звязку з цим зявляється настирливе питання: Хтож в такому разі відповідальний за ці бездумні спроби? Не вважаємо потрібним закривати фактичного стану річей. В першу чергу відповідальність (очевидно, за першу демонстраційну спробу, бо над другою ширеє туман неясностей — так, що невиключена і провокація) за цю бездумність несе „штаб“ львівської „Ради“, що — граючи на струнах крайної демаґоґії — вдерся в Організацію українців м. Львова і там почав свою зиґзаковату „політичну лінію“, „воюючи“ направо і наліво, проти всіх і вся. Чомуж якраз проти чехів заарранжовано тепер „наступ“? Відповідь дуже проста.

Недавно б. президент Нац. Ради д-р Евг. Петрушевич, збираючи все нові лаври своїх успіхів, поширяя свою „диктаторську“ владу і на Закарпаття та, ступаючи втертими „диплеоматичними“ шляхами, вніс новий меморіял до Ліґи Націй проти чеського гніту на Закарп. Україні. Львівські штабовці постановили підтримати не так основу меморіялу, як доказати, що край стоїть за през. Петрушевичем. На цьому підкладі зробилася демонстраційна нісенітниця. З обліґу випущено фактично Польщу і Румунію, звертаючи все вістря проти Чехословаччини, а тимсамим виливаючи з водою й дитину. До цеї авантюри, не здаючи собі справи з її далекосяглости, далися втягнути також молоді, гарячі голови, що — не перейшовши школи громадського життя, мріють про громадську команду, про спроби оперувати масами, словом експериментувати. Жаль тільки, що ті експерименти переводиться на такому недогідному терені, як вул. Третього Мая, а не н. пр. на Ґубернаторських Валах, де є кращі умовини для виявлення диктаторсько-оперативних здатностей.

Демонстраційні спроби під чехословацьким конзулятом відбулися якраз тоді, коли львівські поляки першийраз у туші святкували 77-ліття уродин през. Масарика, без сумніву передового представника поступової славянщини. І в моменті польських залицянок до чехів наші безвідповідальні елементи пробують під польським режімом демонструвати проти тої справді конституційної держави, яку репрезентує през. Масарик. Без пересади треба повторити слова Б-

---

Мих Рудницький.

З нових книжок.

III. Два поети.

Юра Шкрумеляк, з якого іменем мусів наш читач нераз зустрічатись, найшов щойно після 11 літ видавця на збірку своїх поезій *). Заголовок збірки, досить штучний, не дуже йде в парі із її змістом. Шкрумеляк має природний хист віршувати і робить враження щирого навіть там, де йде за своєю уявою у світ дуже далекий від своїх переживань. У ньому все ще змагаються дві душі: одна спрагнена містичного корму, друга Гайнівська. Перша переважає у виборі сюжетів, за якими поет лине в Індії, Єгипет, Біблію, мітольоґію і фільософічну контемпляцію, друга переважає у силі вислову та оригінальности.

Духова роздвоєність дуже природна риса сучасних поетів, які, володіючи легко віршом, можуть переходити без труднощів від народньої пісні до символічних ієрогліфів. Цих ієрогліфів у Шкрумеляка мало, одначе за богато в нього пітійської мряки, коли він фільософує про космічні тайни. Збірка в цих місцях занадто пахне Франковим „Ізмараґдом“, якого Франко напевне написав би нині інакше. Здається, що найглибший корінь таланту Шкрумеляка — легка Гайнівська іронія, що стилізує прості народні пісні, прибирає зумисне позу баляди, а навіть ударяє в звичайний старий сентимент, що не соромиться сльози. Зрештою ліризм Шкрумеляка за мало зосереджений у собі, він за легко розливається в епіку, при відсутности епічного сюжету. Ось причини, чому поет не має свого власного індивідуального обличча; він немов би продовжував неодин тон інших поетів, а неодин його вірш міг би однаково добре написати молодший його товариш Ол. Бабій, який переживає донині ту саму крізу: боротьби лірики з епікою.

Коли після збірки Шкрумеляка я прочитав одним віддихом останню книжку Ол. Бабія *), вона немов би зясувала в мені весь час дозріваюче враження: „ось що міг би написати Шкрумеляк, як би його талант пішов найкращим природним шляхом“. Поема Бабія відбиває його одним сильним товчком від берега, на якому він сидів дотепер як задуманий Нарциз, як хлопець, що гукає в море капітанським голосом, і як розчарований трубадур. „Гуцульський курінь“ є не лише його найкращою, справді зрілою поемою, але чи не єдиним твором галицької літератури, який шириною картини, різкістю та ріжноманітністю її фарб відтворює жахливий спомин нашої воєнної та революційної хуртовини. Скажемо більше: Наддніпрянщина, що виявила від революції кілька предужих поетичних талантів, не спромоглась до цього часу на поему, що охопила би стільки сторінок епічної боротьби. Є там мистці форми та письменники із зрілим світоглядом, свідомі своїх поетичних засобів та мети своєї творчости; а проте ні один із них не зважився на те, що дав Бабій своїм молодечим розмахом, у пориві болю та бунту. Треба вірити, що атмосфера, в якій поети не в силі були крикнути повною душею, родила тільки фраґменти великих картин; що треба було аж чужинного неба, де над письменником не висів Дамоклевий меч цензури, щоби кинути дійсности в обличча таку правду, якою напоєний спів Бабія.

Бабій зробив спробу дати зразок воєнної епопеї. Це є таке велике завдання, що надто легко було би підорвати його критикою на тему високих домагань при такого рода творах. А проте він пішов йому назустріч таким простим шляхом, що ця простота є тайною половини його успіху. Коли шукати зразків, які нагадуються при його поемі, першим як спомин виринають „Гайдамаки“. Така сама тут черга картин, змінність поетичної форми, переплітання міркувань з епічними малюнками та лірикою, майже ця сама фільософія супроти жаху різні, яка стає величним поривом, коли діло йде про оборону святої народньої справи.

Є в цій поемі місця, яких міг би Бабієві позаздрити найкращий наш поет; такі як молитва Чабана („Спочинок під Галичем“, ст. 34) є, по своїй силі, справжнім гимном. Не диво, що глянувши на поему з відповідної вершини, мимохіть треба зробити і деякі застереження, які виринуть перед неодним знавцем поезії. Бабій орудує надто легкою формою. Вибраний ним вільний вірш кидає ним надто часто в щораз інший настрій, при зміні строфи. Надто легко йти нині поетові за формою наших дум; ще лекше сісти на гребінь вільного вірша і плисти з течією, зваживши, що футуризм дозволив сучасному поетові вважати поезією всяку прозу. Є в Бабія така дешева публіцистика як:

...Щоб схаменувсь, скінчив лукаву штуку
І перестав лизать московську руку—
Щоб припиняв те діло препогане,
Не посилав полків на Галичан,
Щоб припиняв ту службу, ту проклятту
І будував із нами власну хату...

Так ужиті заіменники, а головно за часте „та“ латає в неодному місці ритм. Зовсім незрозумілий є ефект у таких місцях:

Не нарікайте на терпіння народу вашого [на біль,
Бо біль найменшої травинки це його серця [біль, які біль

Неодну недбайливість можна було виправити для добра поеми. До таких треба зачислити вживання тих самих слів з ріжними наголосами (нпр. „ку́рінь“ і „курі́нь“, навіть „соро́м“). Такі ліценції вибачливі в словах і формах, де наголос сумнівний, а не там, де автор знає його добре і володіє легко формою.

Вся поема придбала би на гармонії, якби кожна її глава мала окремий, суворо видержаний розмір. Але такою як вона є — вона доступніша для загалу, більш безпосередна своїм нерівним тоном. Тим, що критикуватимуть її ідеольоґію, слід пригадати, що навіть найкращі патріотичні поеми недужають не одним місцем, коли поет хоче найти відповідь на всі свої сумніви та болі народу.

Одною з найсимпатичніших рис небуденної в нас поеми Бабія — незвичайна природність пориву, навіть там, де він знімається на небезпечні шпилі патосу. Прикмета поеми повинні запевнити їй у нас країні, що взагалі не читає поезії, неменший книгарський успіх як Б. Лепкого „Мазепі“. Бабій зміг бодай у якійсь малій частині плями з галицької літератури, над якою страшні роки війни, повні воєн і ганьби, пройшли безслідно.

*) Юра Шкрумеляк: Авлева жертва. Поезії й сатири. ст. 127. Коломия 1926. Накл. Загальної Книгозбірні“.

*) Ол. Бабій „Гуцульський курінь“. Поема, ст. 154. Прага, 1927. Накл. „Групи Української Національної Молоді“.

...нарка: *»Es ist mehr als ein Verbrechen, es ist eine Dummheit«.*

Наші взаємини з чехами в передвоєнній добі були холодні, наскрізь офіційні. Одинокий пос. д-р Теофіль Окуневський, а опісля пос. д-р Кирило Трильовський, старалися підтримувати взаємини з чехами, однак наша офіційна політика йшла іншими шляхами. А прецінь же в 1848 р. чехи перші стали на нашому боці. Теж саме сталося сімдесять літ пізніше (в році 1918). Коли між тими двома датами істнували холодні відносини між чехами і нами, коли вони потопали в морі русофільщини, то в тому не лише вина чехів, але й наша. Бо коли ми в один час топилися в русофільщині, хоч москалі заперечували навіть нашу національну окремішність, то щож говорити про чехів, яких національної основи не лише не нарушувано, але навіть спомагано її розвиток?

В найтяжчих хвилях нашого життябуття чехи пішли нам на зустріч, одинокі з усіх народів. Правда, тінню в українсько-чеських взаєминах кладеться справа Закарпатської України (офіційно тзв. Подкарпатської Руси), та цю справу розглянемо іншим разом.

Покищо, осуджуючи непередумані акти, звернені проти чехів, осуджуємо тимсамим безвідповідальну „політику“ стрімголов. Наші, може й надто різкі замітки мають на меті перетинити подібні вискоки та заставити наші відповідальні політичні чинники перевести контролю над самочинною „ініціятивою“ неорганізованих, „безпартійних“ елементів.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Мірило культури.

Тремчу на думку, що колись явиться у Львові відпоручник Ліґи Націй і скаже до нас:

„Українці! Я приїхав, щоби переконатися, а опісля переконати світ про вашу культуру, про ваш поступ у цивілізації. Зазначую, що віддавна цікавлюся вами, люблю вас, бо знаю ваші змагання і вашу незавидну долю. Покажіть мені, що що маєте і що можете показати!“

Львівська Україна зараз зложить комітет і в супроводі субкомітетів та комісій пічне нараджуватися, що саме, коли саме і як саме показувати прихильному чужинцеві.

Проллє богато поту, здре шкіру за вухом і врешті вирішить:

„Показати треба в першу чергу три будинки: Народній Дім, Просвіту і Дім Муз. Тов. ім. Лисенка, бо це — так сказати — репрезентаційні наші будівлі“.

І поведуть відпоручника в ці будинки.

„Народній Дім...“

Комітет: — Прошу, прошу, прошу ласкаво сюди на гору. Саля на 600 крісел! Недавно білена і ще будемо білити.

Відпоручник: — Дякую, але я позволю собі заглянути в менше цікаві місця.

Загляне й остовпіє...

Правду сказати не має так дуже чого, але він не знає аж так добре нашої психіки, щоб міг не остовпіти. Добре ще, що пан відпоручник певно не знатиме українського письма, а то, крім усяких „корпусів деліктів“, прочитав би ще й пару будуючих сентенцій, виписаних педантично на стінах.

Охолонувши з остовпіння, шановний гість, вибіжить звідтіля прожогом.

— Чому панове мене не поінформували про все. Я був би на оглядини взяв глибокі ґумові чоботи. А так — пропали кальоші!

Комітет ні в цих ні в тих. Нарешті хтось відважиться:

— Може на „Бесіду“ позволите?... Наше касинове товариство...

— Дайте спокій — зацитькають другі — ануж він і на першому поверсі *там* загляне.

Тоді всі скажуть:

— Це властиво не дуже наш будинок. Кацапи (москвофіли) господарюють тут!

— Ах! Так?! — зітхне з полекшею відпоручник. Яж гадаю собі: Що таке?! Українці відомі з чистоти, а тут... фу! і... і затрясеться як лист осики.

Потім поведуть його в дім „Просвіти“ (Ринок ч. 10).

— Серце цілої Галичини! Централя всяких установ, редакцій, партій, фронд, опозицій і їх орґанів.

Просимо, просимо! Оттут друкарня...

— Пождіть, я знову до одного апартаменту. Загляну, — цікаво!

Комітет зблідне, але зблідне й відпоручник. А коли вихопиться на свіжий світ божий, то скрикне тільки одно одніське слово:

— Води!! (і то кольонської).

Комітет ще й тут знайде викрут: Стара — мовляв — камениця, без комфорту, без доброї каналізації. „Цього року маємо саме поробити ремонт і завести чистоту“.

Але що буде як зайдуть у новий дім тов. Лисенка?!...

Буде так:

Відпоручник: — А це куди двері?!

Комітет: — До... *„für Herren“* і *„für Damen“*.

Відпоручник: Зайду туди.

Зайде, а комітет чекає, чекає — нема гостя.

Далі кинуться всі до середини і теж остовпіють...

Відпоручник зімлів.

А коли його приведуть до памяти і поведуть на силу далі, то виважеться така розмова:

Відпоручник (слабим голосом):

— А це куди двері?

Комітет: До... *für Herren.*

Відп.: — А це?

Комітет: — До... *für Damen* (в розпуці). І це також і то також, і це, і це і то і то!

А як дійдуть до числа 28, себто до останнього, відпоручник знову зімліє.

Тим разом зі страху перед українським обжирством...

Як буде виглядати його звіт — легко догадатися.

Галактіон Чіпка.

Каса Хорих міста Львова.

Вул. Бразерівська ч. 8.

Ч. 4478/1927. У Львові дня 29. березня 1927.

До П.Т. Працьодавців.

Управа Каси Хорих міста Львова звідомляє отсим, що з днем 1. квітня ц. р. будуть зголошуватися до П.Т. Працьодавців функціонарі Каси і доручать блянкети зголошень, які кожна фірма схоче докладно виповнити. Це зарядження має на ціли переведення докладної евіденції управнених до касових свідчень.

За Управу Каси Хорих м. Львова:

Д. Салямандер, директор. *Ян Щипек,* пред. управи.

Новий проект виборчої реформи.

На „знищене Русі“.

Варшава, 31. березня 1927.

Під проводом пос. Ґломбінського було нині друге приватне засідання польських соймових партій. Радили над зміною виборчої ординації. Учасникам нарад предложено для заопінювання і для представлення „народовим“ клюбам новий компромісовий проект зміни виборчої ординації, опрацьований през. клюбу НПР. пос. Попелем. Проект бере за основу обчислення скількости мандатів також число дійсно голосуючих при останніх виборах у 1922 р. з умовиною, щоби по можности не зменшувати числа мандатів у західних і центральних округах держави. Проектується такий поділ мандатів: для центр. і зах. групи 280 мандатів, для східної групи 60 мандатів, отже сума мандатів із усіх округів має виносити 340. З державної листи припаде 80 манд., отже загальне число послів на будуче має виносити 420, крім того проект передбачує забезпечення мандатів польській східній групі полученням деяких виб. округів в один округ, а передовсім полученням двох округів в один. Проект передбачує теж можливість створювати союз виб. лист в округах, найбільше з трьох виборчих груп у даній окрузі. Проект підвищує число мандатів із державної листи з 72 на 80, при чому до 94-го уступу закону про виб. ординацію впроваджує нижчу кваліфікацію, яка дає право користати з держ. листи. І так замісць 6 виб. округів, які мають право користати з держ. листи слід впровадити 4 виб. округи, управнені до користування тою листою.

Конференція після свят має континувати свої наради.

Нова президія Українського Клюбу.

Пос. С. Хруцький — головою.

Варшава, 30. березня 1927.

Вчора відбувся вибір нової президії Українського Клюбу. Головою Клюбу вибрано пос. Сергія Хруцького, заступниками голови пос. Б. Козубського і С. Назарука. Посли, що належать до групи сельробу, участи у виборі президії не брали.

Над чим радитимуть воєводи?

Варшава, 31. березня 1927.

На найближчому зїзді воєводів у Варшаві мають обговорювати передовсім такі справи: „нелеґальні“ організації, утворення відділів КОП. на зах. кордоні і справу виборів.

Нова столиця рев. Китаю.

Відень, 31. березня 1927.

„Абенд“ повідомляє про перенесення столиці революційного Китаю з Кантону до Ву-Ганг. Це місто лежить між Пекіном і Кантоном.

Стрийський процес.

Розправа проти 43 робітників.

Стрий, 30. березня 1927.

Нині зізнавав св. бар. Юл. д-р Бруніцький, зем. власник. Він зізнає подібно як староста Новак, реф. Згода, ком. Лазаревич і т. д. Св. Зоммерфельд, секретар маґістрату, зізнає, що завдяки інтервенції мін. Морачевського уряд виасиґнував 10.000 зол. на запомоги для безробітних Стрия. Дальших 14 свідків, покликаних обороною, стверджують алібі обв. Штернбаха, Соколовського, Грицуняка, Вагмана і Деркача. Трибунал згодився на покликання нових свідків, предложених обороною, м. і. д-ра Левицького і д-ра Гопфена.

Стрий, 31. березня 1927.

На нинішній розправі знавці-лікарі д-р Левицький і д-р Гопфен ствердили, що обв. Штернбах від дитинства нездужав на епілепсію, тож можливо, що вчинок його (укушення в палець визн. доносія Кеніґа) був у звязку з тою недугою. Оба знавці погоджуються щодо того, що обвинувачений нездужає на неврастенію і в нього є можливе хвилеве замрачення ума.

Опісля відчитано зізнання 28 прокураторських свідків, карні карти обвинувачених і опінію маґістрату. На цьому скінчено доказове поступовання. Завтра прокуратор зачне свою промову і можливо, що в суботу западе присуд.

*

На нині (31. березня), як у перші роковини кровавої демонстрації, поліція зарядила військове поготівля, зі Станиславова спроваджено відділ кінної поліції та повідомлено судові власти, що мають відбутися демонстрації. В друкарні Ольбріха сконфісковано летучки.

Зі спорту.

Україна—Металь.

В суботу дня 2. квітня в год. 3·30 попол. відбудуться на площі С.-Б. змагання між „Україною“ і „Металем“. „Металь“ — це тверда і технічно добра дружина, тому ці змагання будять велике зацікавлення у спортовому світі. Українська публика матиме нагоду бачити „Україну“ в найкращому складі і пережити приємних дві години на свіжому повітрі.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·92—8·92 і пів, канадійський долар 8·88—8·88·50. Банк Польський платив за долара у готівці 8·91, швайцарські франки 171·75, голяндські ґульдени 357·15, німецькі марки 211·22.

Збіжже.

Пшениця двірська 52·50—53·50, пшениця селянська 49·00—50·00, жито гал. 38·50—39·00, ячмінь броварний 41·00—42·00, ячмінь на мливо 32·50—33·50, ячмінь пастівний 30—31·00, овес 32·50—33·50, кукурудза румунська 26·00—27·00, бараболя пром. 8·25—8·75.

НОВИНКИ.

— **Нещасливі випадки.** В брамі при вул. Льва Сапіги 17. впала з голоду Анастазія Малічек, що приїхала з села до Львова шукати служби і від трьох днів нічого не їла. Рятункове поготівля завезло її до шпиталю. — Служниця Катерина Куцалєк (вул. Ходкевича 7) напилася сольного квасу в самовбивчім намірі. Її відвезено до шпиталю в безнадійному стані. — Знайдений біля ставку „Залізна вода“ мущина з ознаками сильного затроєння називається Бронислав Андрушевський, пекарський челядник. Затроївся наслідком утрати посади.

— **Зменшення шлюбів у Варшаві.** Не дивлячись на те, що населення Варшави у мин. році зросло на 10 тисяч з лишком, число нових супруж зменшилося там в порівнянні з 1925-им роком на 620. В 1926 р. зареєстровано у Варшаві 7815 новозаключених супруж, з чого 6405 припадає на супружа християнські і 1410 на жидівські. В 1925 р. було нових супруж 8435, з того християнських 7155, жидівських 1280. Таким чином число шлюбів зменшилося тільки у християн (на 759), бо у жидів воно зросло на 130. Слід зазначити, що до жидівських шлюбів не враховано зовсім шлюбів ритуальних, якими вдоволяється ще значна частина жидівського населення.

— **З домовини до шлюбу.** Америка, невичерпана в чудацтвах, повідомляє через свою пресу про свою останню сензацію. Один з найславніших факірів, Бенно Уінет, що вже давно обїзжає великі міста і дає себе закопувати на два тижні під землею в домовині під найгострішим доглядом війська та лікарів, побив найбільший рекорд. Коли він спочивав під землею в Сан-Люїс, получений зі світом лише рукою для віддиху, щоби за 2 тижні здобути 2.000 дол. гонорару, між тисячами людей, що приходили на його гріб, щодня зявлялась донька міліонера Ваймера, яка передала його імпресаріеві листа напередодні його воскресення. Це були її освідчини. Факір, уставши з домовини, негайно згодився на шлюб і не хотів навіть повторити своєї підземельної продукції. Його наречена заплатила імпресаріеві відшкодування за зірвання контракту. Не є виключене, що донька міліонера вірить у воскресення свого мужа в 2 тижні після смерти за... 2.000 долярів!

— **Чудесні винаходи.** Віденець Карло Черни, вчитель, працює з кількома винахідниками від 1908 р. над „воздушною наколесницею“; буде це комбінація наколесниці та літака і проби її лету вже почались у Німеччині. Якщо вірити винахідникові, то небавком будемо їздити над домами в повітрі, обертаючи ногами колеса цієї нової машини! — Біля Ніцци два париські інжініри вибудували з цементу та заліза хату, яку можна обертати на всі боки так, щоб вона могла мати вічно сонце. Хату може обертати одна людина, натискаючи електричний ґудзик; вона коштує більш міліона фр., але архітекти мають надію, що згодом можна буде будувати таку саму хату пять разів дешевше. Цікаве, що першу ідею такої хати піддав французький письменник Віліє де Ліль Адам в однім своїм фантастичнім оповіданні. — Якийсь англійський хемік винайшов спосіб фабрикувати штучний сніг при помочі соди й інших хемікалій. Сніг цей не топніє і дуже дешевий, бо його можна змивати водою. У Льондоні та Берліні зроблять з нього літні майдани для ховзанки та лещетарства. Країни, що не знають снігу, зможуть мати за гроші вічно зимовий краєвид. Найчистіший, як ми. Найдуться певно читачі, які повірять, що ця новинка — жарт на *Prima Aprilis.*

— **Найбільша зоря відкрита.** Американський астроном Мікельсон повідомляє про висліди своїх довголітніх дослідів над зорею, якою віддавна цікавились найбільші астрономи. Ця зоря, звана „Міра“, досліджена в обсерваторії Маунт Вільсон у Каліфорнії, де є найбільший телескоп

з проміром скла на півтретя метра. Новий апарат, збудований Мікельсоном, т. зв. інтерферометр, потвердив гіпотезу дотеперішніх астрономів, що „Міра“ є велитнем зір, більшим, як усі інші. Вона віддалена від нас на 175 літ світляного шляху, себто 1.700 біліонів км! Це куля 1.300.000 більша, як наша земля і вона могла би помістити в собі шляхи сонця, Меркурія, землі та Марса. „Міра“ є зорею, яка холоне від століть, таксамо як мабуть засуджені на студінь усі зорі нашого світа.

— **Діяманти не гриби.** Новововідкриті діямантові поля в Африці перелякали европейських торговців діямантами: пішла чутка, що діяманти, від надміру нових, утратять свою ціну. Тимчасом компетентний англійський синдикат успокоює світ, що нема чого лякатись надмірної продукції. Втрачені кошти на шукання діямантів в Африці не виплачуються. Одночасно весь істнуючий там запас, при вільній конкуренції, щезає блискавкою. Англійський парлямент думає приготовити закон, щоби на майбутнє охоронити добування діямантів від засобів, руйнуючих діямантові терени.

— **Світова всячина.** Партія центру поставила в пруськім соймі внесок, щоб уряд наново ввів почесні титули та відзначення за наукові, мистецькі та суспільні заслуги. — На зимовий семестр віденського університету вписалось 9.907 слухачів, у тому числі майже 3.000 не-австрійців. — У Москві почався процес проти директора історичного музею та його помічників, які продали незвичайно цінні образи, між іншим Рафаеля, за безцін. Образи були збережені в скринях у льоху: директор каже, що не знав, що вони були вартісні. — Помер віденський композитор Карло Прогаска в 58. р. життя. — Англійський князь Уестмінстеру продає один з дорожчих діямантів „Нассак“ (78 каратів) через нюйорського ювілера; в 1911 р. давали за нього 380.000 дол. — З кабінету франц. міністра фінансів украли незвичайно дорогоцінні дві севрські вази. — У Фльоренції помер князь Сціпіо Борґезе, бувший дипльомат, нащадок історичної родини, спорідненої з Наполеоном. Він спонукав у 1917 р. італійський уряд вислати до Архангельська військо. В 1907 р. мав він більший успіх у своїй подорожі автом з Парижа до Пекіну через пустиню Гобі і Сибір.

— **З кіна.** В кіні „Паляс“: Ця мала з варієте; в кіні „Лев“: Прокажена; в кіні „Коперник“: Біля колиски більшовизму.

— **З Т-ва „Зоря“.** В неділю дня 3. квітня відбудеться прогулька членів до музею Дідушицьких. Збірка в домівці товариства, в год. 10·30 перед полуднем.

— **Перший** український склад вудженин і вируб мяса відкрив при вул. Руській ч. 16. Теодор Пявка. Уряджения після найновіших вимог, швидка обслуга. Обовязком громадян піддержати цю станицю.
1844 1—1

Дописи.

Перемишляни. (*Оснування Повітового Союзу Кооператив*). „Народній Дім“ у Перемишлянах, колишня кредитова кооператива, утворив при собі організаційний відділ і повів справу організування кооператив так, що протягом останніх двох літ ціла Перемишлянщина покрилася сіткою кооператив і лиш кілька сіл не має ще кооперативи у себе. Для обслуги кооператив засновано при „Народнім Домі“ в 1925 р. гуртівню споживчих товарів. Одначе з часом стала щораз пекучішою справа уділювання дрібного кредиту населенню і зайшла конечна потреба, щоби „Народній Дім“ став знову чисто кредитовою кооперативою. А що сільські кооперативи вспіли вже доволі гарно розвинутись, то порішено приступити до оснування Повітового Союзу Кооператив в Перемишлянах. Дня 16. березня ц. р. зїхалися до Перемишлян відпоручники кооператив перемишлянського судового округа. По відкриттю зборів відпоручник Ревізійного Союзу Українських Кооператив п. З. Пеленський зі Львова виголосив реферат про значіння і користи кооперації. Референт промовив кожному до душі, навіть і тим „невірним Томам“, що то в кожнім почині підозрівають „панську інтриґу для видертя гроша в мужика“. Кожний переконався, що кооперація має на меті лише загальнонародне добро і що лише спільним зусиллям, солідарністю та працею дійдемо до мети, яку нам вказує кооперація. Збори приняли статут Повітового Союзу Кооператив і вибрали надзірну раду в такому складі: о. Аркадій Гуглевич, упр. шк. Сениця Василь, упр. школи Синлик Петро, госп. Кушнір Микола, госп. Чулій Василь, госп. Жук Василь, госп. Бабяк Юліян; на заступників: о. Строцький Корнило, госп. Кушнір Василь, госп. Грицунів Осип. З черги п. Пеленський короткою промовою зложив побажання новозаснованому Союзові і на цім збори закінчено.

ОПОВІСТКИ.

XXVIII. Звичайні Загальні Збори Т-ва Сокіл-Батько у Львові відбудуться в неділю дня 10. квітня 1927 р. о год. 10 ій перед пол. в домівці Т-ва при вул. Руській ч. 20. зі слідуючим денним порядком: 1) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів. 2) Річні звіти з роботи в товаристві за рік 1926. 3) Звіт Провірної Комісії. 4) Доповняючий вибір старшини, заступників старшини і Провірної Комісії. 5) Внесення і запити. В разі неприявности приписаного статутом числа членів, збори відбудуться пів години пізніше без огляду на число приявних. — М. Заячківський в. р., Т. Франко в. р. 1945

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає **Василь Мудрий.** Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.